

tafod elái

www.tafelai.com

Medi 2006

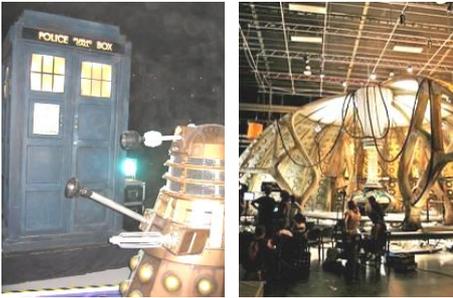
Pris 60c

Rhif 210

Tardis yn glanio yn Nhaf-Elái

Efallai bod llawer ohonoch yn gyfarwydd â nifer o'r golygfeydd yng nghyfresi diwethaf Dr. Who ar y BBC. Mae'r gyfresi yn cael ei chynhyrchu yng Nghymru ac mae'r pencadlys wedi symud i Ystad Ddiwydiannol Bad Uchaf. Yno agorwyd stiwdios newydd BBC Cymru ar ddiwedd mis Gorffennaf gan Andrew Davies, y Gweinidog Diwydiant. Mae'r stiwdios enfawr yn cynnwys tu fewn y Tardis a setiau ar gyfer Torchwood fydd yn cael ei ddarlledu ar BBC3.

Hefyd ar y safle mae gweithdai golygfeydd, offer golygu fideo a stiwdio sain. O ganlyniad i'r cynhyrchiadau newydd cyflogir dros 400 o bobl ychwanegol gan y BBC yng Nghymru a daw ag incwm sylweddol i'r ardal.

Tardis a'r olygfa yn y stiwdio newydd

Dathlu ar y Bont

Eleni mae bont enwog William Edwards yn 250 mlwydd oed ac i ddathlu'r achlysur trefnwyd gorymdaith o hen gerbydau ar ddydd Sadwrn 12 Awst.

A fydd yr enw'n parhau?

Eisteddfod Abertawe

Roedd nifer o'r ardal wedi cael llwyddiant yn yr Eisteddfod Genedlaethol eleni. Dyma rai o'r canlyniadau -

Côr Godre'r Garth yn fuddugol yn y gystadleuaeth Côr Cymysg dros 45 mewn nifer am y trydydd tro yn olynol.

Menna Davies o Bontypridd ddaeth yn gyntaf yn yr unawd i ferched 16 - 19 oed.

Dawnsuwr Nantgarw enillodd Tlws Coffa Graham Worley i Ddeuawd, Triawd neu Bedwarawd Stepio.

Triawd Côr y Bont ddaeth yn ail yn y Triawd neu Bedwarawd cerdd Dant Agored, Nantgarw yn ail yn y Cyflwyniad ar lafar ac ar gân, Merched y Garth yn ail yn y Côr Cerdd Dant dros 20 mewn nifer a Pharti'r Efail yn drydydd yn y Parti Cerdd Dant heb fod dros 20 mewn nifer.

Dawnsuwr Nantgarw yn gyntaf yn y Parti Dawns Werin dan 25 oed ac yn ail yng nghystadleuaeth Tlws Coffa Lois Blake.

Mae'r frwydr i gadw enw Ysgol Rhydfelen wrth i'r ysgol symud i gampws Garth Olwg yn parhau.

Yn dilyn ymgynghoriad cyhoeddus penderfynodd Cyngor Sir Rhondda Cynon Taf mai Ysgol Gyfun Garth Olwg fydd enw'r ysgol ar y safle newydd er fod disgyblion, llywodraethwyr a rhieni'r ysgol am gadw'r enw presennol. Ond mae'r frwydr i gadw enw ysgol gyfun gyntaf y de yn parhau gyda phwyllgor gweithredu y rhieni yn ystyried camau cyfreithiol i gadw'r enw.

Gwraig y diweddar Graham Worley yn cyflwyno tlws er cof amdano i enillwyr y Triawd Stepio - Dawnsuwr Nantgarw. Roedd Graham yn aelod ffyddlon iawn o Ddawnsuwr Nantgarw ac roedd ei golli mewn damwain yn ergyd enfawr i'w deulu ac yn golled i'r Dawnsuwr.

Tafod Elái
yn dathlu 21 mlynedd eleni
Cofiwch archebu eich copi
£6 am y flwyddyn

GOLYGYDD
Penri Williams
029 20890040

HYSBYSEBION
David Knight 029 20891353
DOSBARTHU
John James 01443 205196
TRYSORYDD
Elgan Lloyd 029 20842115
CYHOEDDUSRWYDD
Colin Williams
029 20890979

Cyhoeddir y rhifyn nesaf
ar 1 Hydref 2006
Erthyglau a straeon
i gyrraedd erbyn
21 Medi 2006

Y Golygydd

Hendre 4 Pantbach
Pentyrch
CF15 9TG
Ffôn: 029 20890040

Tafod Elái ar y wê

<http://www.tafelai.net>

e-bost

pentyrch@tafelai.net

Argraffwyr:
Gwasg
Morgannwg

Castell Nedd SA10 7DR
Ffôn: 01792 815152

**Gwasanaeth addurno,
peintio a phapuro**

Andrew Reeves

**Gwasanaeth lleol
ar gyfer eich cartref
neu fusnes**

Ffoniwch

Andrew Reeves
01443 407442
neu
07956 024930

**I gael pris am unrhyw
waith addurno**

Ymweliad ag Ysgol Rhydfelen – am y tro olaf

Ddydd Sadwrn, Gorffennaf yr 8fed, agorwyd drysau Ysgol Gyfun Rhydfelen am y tro olaf er mwyn i gynddisgyblion, rhieni ac athrawon gael cyfle i fwrw golwg dros yr hen adeilad cyn i'r bulldozers fynd ati o ddifri i'w ddarnio a'i ddymchwel. Nid bod llawer o waith dymchwel i'w wneud; fe'm syfrdanwyd o weld cyflwr truenus yr adeilad, a oedd yn ddigon siabi pan adewais yr ysgol naw mlynedd yn ôl. Sut ar wyneb y ddaear yr oedd disgwyl i bobl ifanc dderbyn addysg yn y fath le? Diolch byth fod cartref modern ac addas i'r ysgol yn agor ym mis Medi.

Wrth gwrs, roedd dydd Sadwrn yn gyfle i ffarfwelio â llawer mwy na chragen o adeilad gwag, fel y gwyr unrhyw un a fu'n dilyn newyddion Cymru dros yr wythnosau diwethaf. Yn sgil penderfyniad amhoblogaidd Cyngor Rhondda Cynon Taf i newid enw'r ysgol yn ei safle newydd, roedd yn gyfle i ffarfwelio â dros ddeugain mlynedd o hanes sydd ynghlwm â'r enw 'Rhydfelen'. Hon oedd ysgol Uwchradd Gymraeg gyntaf de Cymru. Rhydfelen a alluogodd pobl cymoedd y de i ail-afael yn eu hiaith a'u diwylliant cyn iddi fod yn rhy hwyr. Heb Rhydfelen, ni fyddai Llanhari, Y Cymer, Cwm Rhymni na'r llu o ysgolion eraill sy'n cynnal y Gymraeg yn ne Cymru. Nid gormodiaith yw honni na fyddai'r twf diweddar yn nifer y siaradwyr Cymraeg ifanc wedi digwydd oni bai am Rydfelen. Does ryfedd, felly, fod disgyblion yr ysgol, eu rhieni a'u hathrawon mor gyndyn o hepgor yr enw hwn.

Cyrhaeddais yr ysgol erbyn 1.00, pan oedd y rhan fwyaf o'r ymwelwyr wedi gadael, ond cefais groeso cynnes yn y ffreutur gan y prifathro, Mr Peter Griffiths, a ddechreuodd ei swydd rai blynyddoedd wedi i mi adael. Braf hefyd oedd hel atgofion gyda Mr Roy Davies; diflannodd y blynyddoedd a theimlwn fel petawn eto yn ddisgybl ysgol. Porais drwy'r llyfrau o ffotograffau ar y byrddau. Rhesi o perms unffurf a gwenau bach direidus. Bechgyn y chweched, a ymddangosai fel dynion aeddfed i mi yn y flwyddyn gyntaf, yn edrych fel plant. Daeth lwmp i'w gwddf. Er bod llai na deng mlynedd ers i mi adael yr ysgol, roeddwn wedi anghofio'n llwyr am fodolaeth rhai pobl a oedd yn rhan mor bwysig o'm wyd ar un adeg.

Ar ôl paned a theisen yn y ffreutur - a

CYLCH CADWGAN

Yr Athro Geraint Jenkins
yn siarad ar y testun:
'Y Dewin o Drefflemin'
yn Neuadd y Pentref,
Efail Isaf
Nos Wener, 6 Hydref
am 8.00pm.

oedd yn llawer mwy blasus na'r cinio ysgol eildwym, seimllyd a weinid yn ystod fy nyddiau ysgol – es am grwydr. Lawr y cyntedd, a'r hen luniau o chwaraewyr rygbi disgleiriaf yr ysgol yn dal i addurno'r wal. Heibio'r bloc celf, a fu'n hafan braf i mi yn y chweched, a lawr at adeiladau Gwent. Codwyd yr adeiladau hynny ar frys yn 1917, yn lleoliad dros-dro i hyfforddi cyn-filwyr y Rhyfel Byd Cyntaf. Roedd eu fframiau pren bron â phydru'n llwyr. Es yna i mewn i'r neuadd, a theimlo'n ddrygionus braidd wrth gael cip ar dai bach yr athrawon! Wedyn o gwmpas y llwyfan, a hen arogl llychlyd, cyfarwydd, yn dod â llu o atgofion i'm meddwl. Cofio sefyll yn grynedig ar y llwyfan wrth ddarllen emyn yn y gwasanaeth ... sefyll y tu allan i ystafell y nyrs wrth aros am bigiad *rubella* ... ymarferion sioeau cerdd a'r nerfau'n rhacs cyn y perfformiad cyntaf. Cofio dyddiau da, a dyddiau diflas hefyd, nes bod rhyw deimlad rhyfedd chwerw-felys yn llyfo drostaf.

Es allan eto i grwydro'r iard. Doedd neb o gwmpas bellach, a theimlwn yn nerfus braidd. Fe'm hatgoffwyd o ffilm arswyd - roedd fel petai pawb wedi gorfod ffoi o'r ysgol ar frys oherwydd rhyw *zombies* neu fampirod, a'r adeilad wedi'i adael i ddadfeilio yn y gwynt a'r glaw. Dim sŵn bloeddio croch wrth y cae rygbi. Dim clepian caeadau a pharablu yn y ffreutur. Dim ond paent gwyrdd budr wedi plicio. Rhwd, traul a dadfeiliad ym mhob man a'r gwynt yn chwythu llwch ac ambell ddeilen.

Ond, o'r diwedd, mae'r ysgol yn cael adeilad newydd. Mae'r ysgol yr oedd llawer yn ei hewyllysio i fethu yn cael cartref hardd a'r adnoddau diweddaraf. Mae pennod newydd yn ei hanes ar fin dechrau, a chyfle i'r ysgol ffynnu. Os oes raid newid yr enw yn sgil hynny, nid yw'n bris rhy ddrud i'w dalu. Ni fydd cyn-ddisgyblion Ysgol Rhydfelen yn anghofio'r enw.

Eiry Miles – Pontypridd

Darparwyd yr erthygl hon fel rhan o gynllun Cyfrannu ar y cyd rhwng BBC Cymru'r Byd ac Antur Teifi. Am fanylion sut fedrwyd chi gael £30 am ysgrifennu cysylltwch â Jennifer Jones ar 0845 602 3912.

PONTYPRIDD

Gohebydd Lleol: Jayne Rees

Genedigaeth.

Croeso i Bleidwraig newydd-llongyfarchiadau i Julie Richards, Hillside View, Graigwen ar enedigaeth merch fach - Crisiant Mai.

Taith fythgofiadwy

Mae Geraint Wyn Todd, mab Barry a Dorothy, Parc Prospect, Graigwen newydd ddychwelyd i Gymru ar ôl bod ar grwydr am 5 wythnos. Bu'n ymweld â Lithuania, Latvia, Estonia, y Ffindir a Rwsia. Teithiodd ar y trêns Trans-Siberia i Ulan Batar, Mongolia gan dreulio wythnos yno. Arhosodd yn Beijing am 4 diwrnod cyn hedfan adre.

Gobeithio cawn glywed hanesion a phrofiadau Geraint Wyn a'i ffrindiau mewn rhifyn arall o'r Tafod.

Dathlu arbennig

Llongyfarchiadau i Gerwyn a Bethan Caffery, Graigwen ar ddathlu eu priodas arian. Aethant ar wyliau syrpreis i Verona yn Yr Eidal i ddathlu'r achlysur ar ddiwedd mis Gorffennaf.

Priodas

Ar y 29ain o Orffennaf yn Eglwys y Santes Fair, Blaendulais, priodwyd Emyr Wyn Francis a Kate Jenkins. Mab David a Margaret Francis, Parc Prospect, Graigwen yw Emyr Wyn. Morynion Kate oedd ei chwaer, Claire a Siwan, chwaer Emyr Wyn. Gweision y priodfab oedd Rhodri Francis, ei frawd a Rhys Davies. Yn ystod y gwasanaeth bu Elin Llywelyn yn canu'r delyn ac Osian Llywelyn yn darllen. Tra oedd y par yn arwyddo'r gofrestr bu criw o ffrindiau Emyr Wyn o'i gyfnod yn Aberystwyth yn canu. Cynhaliwyd y wledd yng nghartref rhieni Kate ym Mlaendulais. Aethant i dreulio eu mis mel ym Mharc Krugar, De Affrig a wedyn ymlaen i Mauritius. Llongyfarchiadau a phob dymuniad da ar gyfer y dyfodol.

Cydymdeimlo

Ar ddiwedd mis Gorffennaf bu farw Edgar Goodwin, Parc Prospect, Graigwen ar ôl salwch hir. Estynnwn ein cydymdeimlad â'i wraig, Marian a'i blant, Lisa a Timothy.

Clwb y Bont

Pob hwyl yn eu cartref newydd nôl yn Yr Eglwys Newydd i selogion y clwb, Glenys ac Anthony Evans.

Llongyfarchiadau i Lyn Rees a Helena Price a briododd ym Mis Gorffennaf yn y Barri. Mae'r ddau wedi ymgartrefi yn Nhrehafod.

Cyfarfod Cyffredinol Blynnyddol.

Dydd Sul, Medi 10 fed am 2.00.

Gwahoddir aelodau hen a newydd i fynychu'r cyfarfod. Dewch i weld a mynegi barn am yr hyn sy'n digwydd yn y clwb - dyma gyfle i gwrdd â'r pwyllgor a hwyrach ymuno a nhw! Bydd barbiciw yn dilyn y cyfarfod gyda chwrrw am bris gostyngedig i aelodau!!

Digwyddiadau

Medi 23ain -

Fflur Dafydd 8.00p.m. Tocynnau £5.00 ar gael tu ôl y bar neu wrth y drws.

Nos Wener, Hydref 6ed

"Crap ar farddoniaeth". Taith y Beirdd Ifanc Gyda Aneirin Karadog, Catrin Dafydd, Eirug Salisbury, Iwan Rhys a Hywel Griffith. Hefyd miwsig acwstig.

Gŵyl y Glaniad 2006

Ar Ddydd Sadwrn, Gorffennaf 29ain dan nawdd Cymdeithas Cymru Ariannin cynhaliwyd y dathlu arbennig i goffau glanio'r Mimosa ym Mhorth Madryn yn 1865 - a hynny am y tro cyntaf yn ardal Aberdar a Merthyr. Fel arfer fe gynhelir y cyfarfod yn y Bala. Doedd neb yn fwy balch o weld dros 70 o Gymry ac Archentwyr yn cwrdd na Gwilym Roberts, Caerdydd, un o drefnyddion y dydd.

Roedd taith gerdded o gwmpas pentref Llwydcoed ac ardal Trecynon o Aberdâr dan arweiniad yr hanesydd D. Les Davies i weld manau o ddi-ddordeb gwladfaol. Cafwyd cyfle i fynd i mewn i gapel Ebenezer, Trecynon lle cafodd Y Parch. Abraham Matthews ei gwrdd sefydlu cyn gadael i hwyllo ar y Mimosa. Buodd Michael D. Jones yn annerch yn y cyfarfodydd yma.

Yn hwyrach yn y dydd cafwyd cyfarfod a bwffe yng ngwesty Tregenna, Merthyr. Roedd ymwelwyr o'r Ariannin yn bresennol gan gynnwys y 6 myfyriwr oedd yn gwneud y cwrs dwys yn Llanbed. Cafwyd anerchiad hynod o ddiddorol gan Les Davies - "Matthews, Morgannwg a Mimosa". Atgoffodd ei wrandawyr fod traean o deithwyr y Mimosa, a deithiodd o Lerpwl i Dde America, yn dod yn wreiddiol o ardal Abercynon, Aberpennar ac Aberdâr. Addas iawn felly o gofio'r ffaith yma bod Gŵyl y Glaniad lwyddiannus iawn wedi ei chynnal yn yr ardal hon eleni.

Magi D ar C2

Mae Magi Dodd o Lan Close, Graigwen, Pontypridd yn darlledu ar radio Cymru C2 bob nos Iau gyda Daf Du rhwng 8-10pm

TONYREFAIL

Gohebydd Lleol:
Helen Prosser – 01443 671577

DATHLU MAWR

Bu'r Ysgol Gymraeg yn dathlu ei hanner canmlwyddiant yn ystod mis Gorffennaf.

Cyngerdd

Cynhaliwyd cyngerdd arbennig yn y Ganolfan Hamdden lle cyflwynwyd llun i'r gyn-brifathrawes, Betsi Griffiths.

Aduniad

Cafwyd aduniad ar gyfer pawb sydd wedi bod yn gysylltiedig â'r ysgol dros yr hanner can mlynedd diwethaf – yn ddisgyblion, athrawon a chyfeillion. Rhoddwyd croeso arbennig i Heulwen Jones a fu'n un o'r disgyblion cyntaf yn yr ysgol.

Ras Balwŷns

Gwerthwyd dros 1,000 o falwŷns fel rhan o'r dathlu a chafwyd golygfa liwgar iawn ar yr iard wrth eu lansio.

BBQ

Mae'n gyfnod llewyrchus iawn yn y Cylch Meithrin ar hyn o bryd ac mae'r pwyllgor wedi bod wrthi'n ddiwyd yn codi arian. Cafwyd BBQ yn nhafarn y Griffin Inn yn y Gilfach er mwyn codi rhagor o arian ar ddydd Sul 23 Gorffennaf.

BBQ y Cylch Meithrin

Dathlu 50 mlynedd

GILFACH GOCH

Gohebydd Lleol: Betsi Griffiths

YMDDEOLIAD HAPUS

Dymuniadau gorau am ymddeoliad hapus i Mrs Millicent Phillips prif athrawes Ysgol Gynradd Abercerdin. Mae Mrs Phillips sy'n enedigol o Donyrefail, ond sydd â'i gwreiddiau yn y Gilfach, wedi bod yn dysgu yn Ysgol Abercerdin ers 38 mlynedd, 22 ohonynt fel prifathrawes, ond 'dyw hi ddim yn cefnu ar y byd addysg yn gyfan gwbl gan iddi dderbyn hyfforddiant i fod yn Arolygydd Annibynnol. Cynhaliwyd gwasanaeth arbennig yn y Neuadd Gymunedol ar gyfer disgyblion, staff a ffrindiau pryd y cyflwynwyd anrhegion iddi i ddiolch am yr holl waith mae hi wedi ei wneud ar hyd y blynyddoedd ac i ddymuno ymddeoliad hapus a hir iddi.

CAU YSGOL BABANOD GILFACH GOCH.

Er gwaethaf protestiadau'r rhieni a phetisiwn gan drigolion y cwm mae Rhodri Morgan wedi cytuno i gau Ysgol Babanod Gilfach Goch. Roedd Cyngor Rhondda Cynon Taf am ei gau eleni ond oherwydd protestiadau'r rhieni caiff ei gadw ar agor am flwyddyn arall. Yn

anffodus yn yr oes yma does dim lle i ysgolion bach gan eu bod yn ddrud i'w cynnal.

CYMUNEDAU'N GYNTAF

Roedd aelodau Pwyllgor Cymunedau'n Gyntaf yn flin iawn i glywed yn y cyfarfod diwethaf, fod Michaela Thomas y Swyddog Datblygu yn gadael Gilfach. Mae Michaela wedi gweithio'n galed yn y Gilfach ac mae llawer o fudiadau wedi elwa o'i gwaith. Dymunwn yn dda iddi yn ei gwaith newydd fel Swyddog Dadeni i Gyngor Bro Morgannwg.

Capel Y Tabernacl,
Efail Isaf

Trip Ysgol Sul

Sadwrn 16 Medi 2006

i

Folly Farm

Family Adventure Park

(Bws yn gadael Creigiau
am 9 yb; Pentre'r Eglwys 9.30
a Folly Farm am 4 yh)

Pris: £15 i oedolion; plant yr
ysgol sul am ddim

Am fwy o fanylion neu lle ar y
bws cysylltwch a :

Lyn West 01443 206833

Suzanne Rees 02920890721

Sara Thomas 01443 202136

JobTrac
Cymru

Canolfan Datblygu Busnes
Ystad Diwydiannol Trefforest
Pontypridd
CF37 5UR

T: 01443 843800
F: 01443 205735
E: post@jobtraccymru.co.uk
W: www.jobtraccymru.co.uk

Ydych chi'n

- CHWILIO AM SWYDD?
- CHWILIO AM WEITHWYR SY'N SIARAD CYMRAEG?
- CHWILIO AM YMGYNGHORWYR ADNODDAU DYNOL?

Adnoddau Dynol a Recriwtio Cymraeg

TONTEG A PHENTRE'R EGLWYS

Gohebydd Lleol:
Sylfia Fisher

DIWEDD CYFNOD

Mae rhai o blant yr ardal yn cael profiad unigryw eleni, sef treulio blwyddyn olaf eu cyfnod addysg gynradd mewn adeilad newydd sbon ac yna symud ymlaen i gychwyn eu haddysg uwchradd mewn adeilad newydd sbon arall. I ddathlu diwedd eu cyfnod yn Ysgol Gynradd Gartholwg fe drefnodd Tina, Nicky, Cath a Joyce, sef tair mam ac un fam-gu o'r pentref, noson arbennig i ddisgyblion Blwyddyn 6. Yn gyntaf fe aethon nhw i weld 'Pirates of the Caribbean' yn sinema'r Showcase ac wedyn fe fwynheudd pawb bryd o fwyd yn 'Frankie and Bennys'. Mae pawb yn dymuno'n dda iddyn nhw wrth iddyn nhw edrych ymlaen at yr ysgol uwchradd.

Nid yn unig y plant oedd yn nodi diwedd cyfnod. Cafwyd noson hefyd yn y Farmers ym Mhentre'r Eglwys ar gyfer yr 'hen famau'. Cyflwynwyd 'medal hir wasanaeth' i Tina Eprille sydd eleni yn 'ymddeol' fel un o 'famau Gartholwg' ar ôl cyfnod o 17 mlynedd. Paid ag ymlacio gormod Tina, bydd digon o waith i ti eto!

SWYDD NEWYDD

Llongyfarchiadau i Heulyn Rees, Llannerch Goed, ar ei benodiad yn Gydllynydd y Ganolfan Gydol Oes newydd ar gampws Garth Olwg. Pob dymuniad da iddo wrth iddo gychwyn ar ei waith.

DYSGU CYMRAEG

Llongyfarchiadau i Sonia Fletcher sy'n byw yn The Rise, Tonteg ar lwyddo yn yr arholiad Defnyddio'r Gymraeg – Canolradd. Mae Sonia wedi bod yn dysgu Cymraeg ar y cwrs Diploma yng Nghlwb Chwaraeon Llanilltud Faerdref ym Mharc Canol. O fis Medi ymlaen bydd y cwrs tri bore'r wythnos hwn yn symud i'r Ganolfan Gydol Oes ar

YSGOL EVAN JAMES

www.ysgolevanjames.co.uk

CROESO

Croeso a dymuniadau gorau i Mrs. Moyra Greany sy'n dechrau ei swydd fel pennaeth newydd yr ysgol.

CYNGERDD FFARWELIO BLWYDDYN 6

Cafwyd fersiwn unigryw o 'Tŷ Brawd Mawr Ysgol Evan James' (yn seiliedig ar y rhaglen deledu "Big Brother") gan ddisgyblion blwyddyn 6. 'Roedd y cymeriadu'n wych ac 'roedd llawer o chwerthin ac ambell i ddeigryn hefyd wrth ffarfwelio ag aelodau o staff yr ysgol. Luke Perrot enillodd Gwpan Coffa Jessica McKeown am ei ymddygiad a'i ymroddiad drwy gydol ei gyfnod yn yr ysgol a dosbarthwyd cwpanau arbennig i aelodau blwyddyn 6 gan Mrs. Jayne Edwards (cadeirydd llywodraethwyr yr ysgol) a Mr. Mel Hinksman (is-gadeirydd y llywodraethwyr). Pob lwc i blant blwyddyn 6 yn Ysgol Gyfun Rhydfelen ym mis Medi.

CYDYMDEIMLO

'Rydym yn cydymdeimlo â Ms. Lisa Goodwin a'r teulu ar ôl marwolaeth ei thad.

LLONGYFARCHIADAU

Llongyfarchiadau i Mr. Meilir Tomos am gael ei ddewis yn 'Ddyn Sengl Mwyaf Golygus Y Flwyddyn' gan gylchgrawn "Company". Enillodd wobwr o wyliau tramor ac mae'n siŵr ei fod wedi mwynhau ei hun!

Gampws Gartholwg. Os gwyddoch chi am rywun fyddai â diddordeb ymuno â'r cwrs gellir cael y manylion gan Helen Prosser ar 480480.

CODI ARIAN I ELUSEN

Llwyddodd Endaf Jones, Heol Bryn Heulog i godi dros £600 i elusen drwy seiclo. Cymerodd Endaf ran yn Reid Beiciau Abertawe a Gwyr ym mis Gorffennaf ar gyfer Sefydliad Prydeinig y Galon gan seiclo 29 milltir.

CROATIA HAF 2006

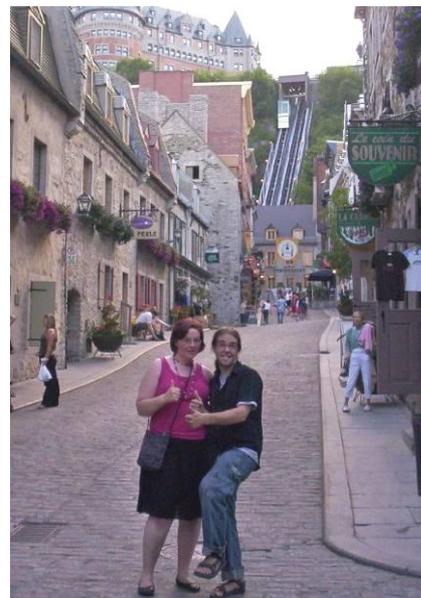

Dyma lun o Jessica Davies, Llanilltud Faerdref a'i ffrind Chloe Wright o Dongwynlais, sydd newydd ddychwelyd o Croatia. Tra yno, bu'r criw o 34 o ferched, o Ysgol Howells, Caerdydd, yn gwersylla yn y Parc Cenedlaethol ac yn cyflawni cyfres o sialensiau gan gynnwys mynydda a chanwio ar hyd afonydd y wlad. Rhaid oedd prynu bwyd (gan ddefnyddio'r arian lleol y 'kuna') a'i baratoi mewn llefydd digon diarffordd. Fe fydd llawer o'r merched yn dechrau ar eu Gwobr Dug Caeredin yn y man, felly roedd hyn yn ffordd ardderchog i baratoi a phrofi eu hunain.

CANADA a UDA

Newydd ddychwelyd o Ganada ac Unol Daleithiau'r Amerig mae Becky Davies o Lanilltud Faerdref a welir yma yn y llun gyda'i ffrind, Kenneth Dugre-Martin, oedd yn gyd-fyfyriwr yng Ngholeg Iwerydd, Llanilltud Fawr.

Cafodd Becky'r cyfle i aros yn Connecticut a thra yno ymweld ag Efrog Newydd cyn teithio i Quebec. Yno bu'n aros gyda theulu Kenneth ac roedd yn gyfle gwych i ymarfer ei Ffrangeg gyda'r brodorion dwyieithog. Mae Becky yn fyfyrwraig yng Ngholeg Brenhinol Cerdd a Drama Cymru, ac ar fin dechrau ar ei blwyddyn olaf yn astudio am radd mewn Dylunio Theatr.

FFYNNON TAF NANTGARW A GWAELOD Y GARTH

Gohebydd Lleol: Martin Huws
029 20 811413 neu martin@huws1.fsnet.co.uk

MAST: POENI AM EFFAITH

Mae rhai trigolion lleol yn poeni am gynllun i godi mast 15-medr o uchder ar dir Clwb Rygbi Ffynnon Taf. Cwmni O2 UK sy wedi gwneud cais i godi'r mast ffôn poced.

"Rwy'n poeni am yr effaith weledol ac am y posibilrwydd o ymbelydredd," meddai Colin Lee, 72 oed o Lan-y-llyn.

Dyweddod y cyngor sir i'r cais gael ei dderbyn ddiwedd Mai a bod angen "o leia 56 diwrnod i benderfynu a yw safle'r mast, ei gynllun ac unrhyw gyfarpar yn dderbyniol."

PETER YN DAL EI DIR

Llongyfarchiadau i Dîm B Chwech-bob-Ochor Ffynnon Taf fu'n fuddugol yng nghystadleuaeth bêldroed flynyddol Pont-y-clun. Maeddon nhw Llanilltud Fawr o 4-3 yn y gêm derfynol ar ôl ciciau o'r smoty.

Cafodd y cwpan ei gyflwyno i'r capten Peter Shilton oedd wedi chwarae yn y gystadleuaeth gynta chwarter canrif yn ôl pan oedd yn laslanc 17-oed.

CODI CLAWR HANES

Roedd yn wyrthiol am o leia ddau reswm. Dim byd llai. Ac roedd Dr Pat Wallace, Cyfarwyddwr Amgueddfa Genedlaethol Iwerddon, ar ben ei ddigon. "Cyn hwn allwn i ond breuddwydio am ddarganfyddiad mor fregus a phrin."

Y wyrth gynta - iddi gael ei darganfod pan oedd tarw dur wrthi yn ne canolbarth Iwerddon. Yr ail - fod y gweithiwr wedi gorchuddio'r darnau bregus, oedd fel papur sugno, â phridd llai neu fe fyddai wedi dirywio'n ddim yn yr awyr iach.

Gallai'r llawysgrif ddyddio'n ôl i OC 800. "Nid llyfr efengylau yw e ond llyfr salmau," meddai Dr Wallace. "Mae mor bwysig â Llyfr Kells neu Lyfr Durrow."

PWYLLGOR YN DAL ATI

Mae pwyllgor Canolfan Gymunedol Tawelfryn yn haeddu canmoliaeth oherwydd ei ddyfalbarhad.

Roedd y cyfarfod blynyddol wedi bod yn siomedig, meddai swyddogion, am na chafodd digon o aelodau eu hethol. Ond mewn cyfarfod arbennig wedyn daeth tro ar fyd ac etholwyd y canlynol:

Cadeirydd: Sam Forward

Ysgrifenyddes: Sian Pugh

Trysorydd: Carl Campsie

Aelodau: Sharon McDonald, Nicola Jones, Nicola Harrison, Mel Timothy a Teri Knight.

Pob lwc iddyn nhw yn ystod y flywyddyn.

BOMIAU YN LLE GWYRTH

Yn ne Libanus mae tre lle credir i Iesu Grist gyflawni ei wyrth gynta, troi dŵr yn win. Mewn priodas.

Canu yw'r dre.

Wrth i'r papur hwn fynd i'w wely, gwaed nid gwin oedd yn gysylltiedig â'r dre, gwaed y diniwed a staeniodd walydd pan ollyngodd awyren o Israel fom ar adeilad a lladd 64, gan gynnwys 34 o blant. Pan nad oedd digon o fagiau plastig ar gael cafodd y cyrff bach eu lapio mewn carpedi.

Wrth i chi ddarllen y geiriau hyn yn hamddenol, wythnosau'n ddiweddarach, a fydd modd gwneud synnwyr o'r celwyddau a'r twyll tu ôl i'r gyflafan yn nhre'r wyrth?

DISODLI SIOP ARTHUR

Yn llyfrgell y pentre mae modd gweld y cais cynllunio i godi tai yn lle siop greffttau cartre Arthur Bickerton.

Erbyn hyn, y bwriad yw codi pedwar nid tri thŷ tref rhwng 32 a 34 Heol Caerdydd. Deallir fod y cynllun gwreiddiol wedi newid ychydig, fod y tai ychydig o droedfeddi'n is a bod ceir yn mynd i gael eu parcio yn y cefn ac nid yn y blaen.

NEB AR GAEL

Roedd adroddiadau cychwynnol y byddai diwrnod agored yng Ngharchar Prescoed ger Brynbuga yn Sir Fynwy ym Medi.

Cafodd y trefniadau eu gohirio am gyfnod amhenodol oherwydd ofnau na fyddai neb yn bresennol.

DIGWYDDIADAU

CAPEL BETHLEHEM, Gwaelod-y-garth, 10.30am. Medi 3: I'w benderfynu; Medi 10: Y Parchedig Catrin Roberts; Medi 17: I'w benderfynu; Medi 24: Y Parchedig Milton Jenkins.

CYLCH MEITHRIN Ffynnon Taf, 9.30-12, ddydd Llun tan ddydd Gwener. Taliadau: £4.75 y sesiwn. Ti a Fi, 1.15-2.30 bob dydd Mawrth. Taliadau: £1.50 y sesiwn.

CYMDEITHAS ARDDWROL Ffynnon Taf a'r Cylch: ddydd Mawrth cynta'r mis, Clwb Cyn-Aelodau'r Lluoedd Arfog, Glan-y-llyn. Manylion oddi wrth Mrs Toghil, 029 20 810241.

CYLCH MEITHRIN EFAIL ISAF

Bob Prynawn

Llun, Mercher a Iau

1.00 - 3.00

Yn Neuadd y Pentref, Efail Isaf

Manylion: 07932 197490

TI A FI BEDDAU

Bob Bore Mercher

10.00 - 11.30a.m.

yn Ffestri Capel Castellau, Beddau

TI A FI TONTEG

Bob Dydd Mawrth

10 - 11.30

yn Ffestri Capel Salem, Tonteg

TI A FI CREIGIAU

Bore Gwener 10 - 11.30am

Neuadd y Sgowtiaid,

Y Terrace, Creigiau

Manylion: 029 20890009

CYLCH MEITHRIN CILFYNYDD

Bore Llun, Mercher a Iau

9.30-11.30

TI A FI CILFYNYDD

Dydd Gwener

9.30-11.30

Neuadd Y Gymuned,

Stryd Howell, Cilfynydd.

Manylion: Ann 07811 791597

CREIGIAU

Gohebydd Lleol:
Nia Williams

Eisteddfod Llangollen

Llongyfarchiadau i Valerie Wilson gwraig Dyfrig Wilson, Creigiau ar arwain Côr Anglo-Chinese Junior College, Singapore i fuddugoliaeth yng Nghystadlaeth y Corau Cymysg yn Llangollen ym mis Gorffennaf.

Mae Dyfrig yn fab i John a Susan Wilson, Parc Castell y Mynach. Bu'n gweithio yn Singapore ers naw mlynedd ac yno y cyfarfu a'i wraig Valerie.

Llongyfarchiadau ...

... i Gethin Hooper, myfyriwr pensaerniaeth yng Ngholeg Prifysgol Llundain, ar ennill ei RIBA, rhan dau, Pensaerniaeth gyda 'merit'. Pob lwc i'r dyfodol.

Llongyfarchiadau ...

... i bob un o bobol ifanc Creigiau a gafodd ganlyniadau wrth eu bodd yr haf yma! Canlyniadau fydd yn eu galluogi i fwrw 'mlaen gyda'u dewis o yrfa, cwrs, coleg neu beth bynnag – bydd mwy o fanylion y mis nesaf!

Llongyfarchiadau arbennig ...

... i Siwan Rhys sy'n fyfyrwraig yng ngholeg Brenhinol Cerdd a Drama, Caerdydd. Enillodd Siwan anrhydedd arbennig yn ei blwyddyn gyntaf - sef 'Myfyriwr y Flwyddyn' ac yn ychwanegol i hyn Siwan gafodd Wobr John Thomas (Merthyr) – gwobr a ddyfernir i fyfyrwr o Gymru am ddisgleirio ar yr allweddellau. Da iawn ti, Siwan – dal ati!

Llwyddiant yn Llangollen

John, Valerie, Dyfrig a Sheila a Dylan mab chwaer Dyfrig

Llongyfarchiadau gwresog ...

... i Philippa Stewart ac Annette Preest – y ddwy ohonynt yn feddygon – y ddwy ohonynt wedi ennill Gradd 'A' yn eu harholiadau Cymraeg Sylfaen yn ystod yr haf. Mae'n siwr bod y ddau deulu yn arbennig o falch o'ch llwyddiant ac y byddant o gymorth i chi wrth i chi fwrw 'mlaen at y garreg filltir nesaf!

Llongyfarchiadau arbennig ...

... i Colin Williams sydd newydd ei benodi yn Swyddog Hyfforddi Cymraeg i Oedolion yng Nghanolfan Iaith newydd Coleg Prifysgol Morgannwg. Pob llwyddiant iddo yn ei swydd newydd gyffrous.

Llongyfarchiadau i Colin hefyd ar ennill y gystadlaeth Creu Gweithgaredd Iaith ar gyfer grŵp o bobol mewn noson gymdeithasol yn yr adran paratoi deunydd ar gyfer dysgwyr yn Eisteddfod Abertawe.

Parti'r Efail ar CD

Mae 'na gyfle i glywed Parti'r Efail ar un o gryno ddisgiau newydd Sain – "Corau Gwerin Cymru". Ysgogwyd Dafydd Iwan a Sain i greu'r CD yn ystod cystadlaethau y Partion Gwerin yng Ngŵyl Gerdd Dant Dyffryn Conwy, bron i ddwy flynedd yn ôl. Roedd pawb wedi eu mwynhau - ac yn wir daeth y wobwr gyntaf i Parti'r Efail, y criw sy'n ymarfer yn wythnosol yn festri Efail Isaf dan arweiniad Menna Thomas.

Y ddau drac glywch chi gan y Parti yw'r ddwy gân enillodd y gystadlaeth iddyn nhw – "Ceinion Conwy" a "Chân y Cardi". Mae wyth o bartion eraill yr ornest hefyd ar y ddisg – ac mae hi ar werth yn lleol.

Newydd arall am y Parti yw eu bod o'r diwedd wedi cael cymorth i brynu piano symudol ac offer sain i'w chanlyn ar gyfer cyngherddau mewn mannau sydd naill heb piano neu ag un angen ei thiwnio. Daeth cymorth o du Cronfa'r Loteri i ategu'r arian roedd y parti wedi ei grynhoi ar gyfer prynu'r offer.

Mae'r Parti – a'r offer - yn ysu am eich gwahoddiadau i ganu'r gaeaf hwn!

Diwedd Cyfnod

Ar ddiwedd tymor yr haf wrth iddo adael ei swydd dysgu yn Ysgol Gyfun Llanhari fe orffennodd Rhun Cadifor Jones, Maesteg ei swydd fel Ysgrifennydd Sir Rhondda, Cynon Taf a Merthyr Undeb Athrawon UCAC. Bu'n gweithio yn ddiplino dros y ddegawd ddiwethaf yn cynrychioli'r Undeb wrth fynychu cyfarfodydd yr Awdurdodau Addysg, Cyngor Cenedlaethol yr Undeb ac asiantaethau eraill. Yn ogystal bu'n trefnu cyfarfodydd ar lefel lleol.

Gan ddiolch i Rhun am ei waith hoffai holl aelodau UCAC yn yr ardal ddymuno bob llwyddiant iddo yn ei yrfa newydd.

✠ CAPEL SALEM ✠
TONTEG
GWASANAETHAU
CYMRAEG
DYDD SUL 9.30 - 10.30am
Y GYMDEITHAS GYMRAEG
POB NOS WENER
7.00 - 8.30pm
*Cyfle i fwynhau cwmni
Cymry Cymraeg.
(02920 813662)*

Os am

**DIWNIWR
PIANO**

*Cysyllter â
Hefin Tomos*

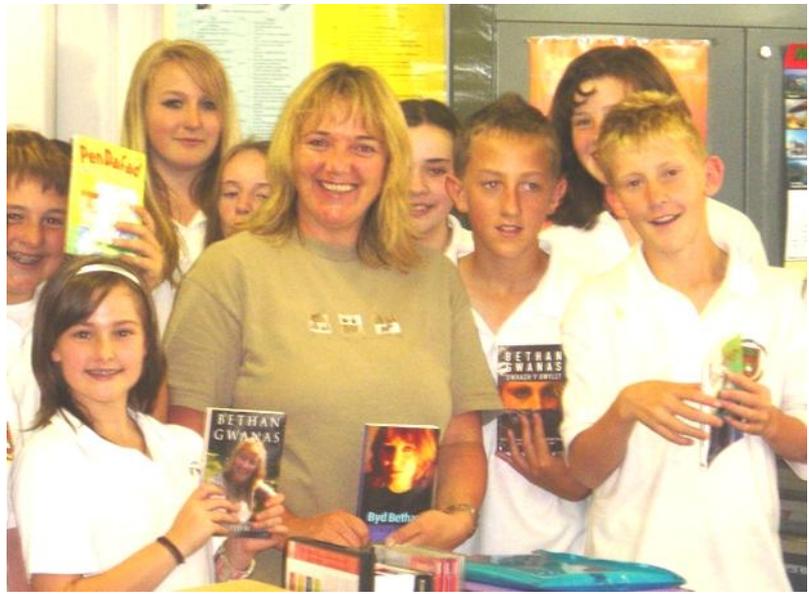
16 Llys Teilo Sant,
Y Rhath
CAERDYDD

Ffôn: 029 20484816

YSGOL GYFUN LLANHARI

Ymweliad Marks and Spencer i Celf a Tecstilau.

Daeth M&S i ymweld â'r ysgol Dydd Gwener 7/7 gydag amrywiaeth fawr o ddillad plant ac ardegwyr. Y bwriad oedd cael nifer o ddisgyblion i droi'r dillad ymlaen ac i roi eu barn ar y steil a'r meintiau. Trefnwyd hyn gan Miss Rhian Morgan sydd yn ffrind i un o weithwyr M&S yn Llundain. Roedd yn gyfle da i ddisgyblion Blynnyddoedd 7-9 roi eu barn nhw ar nwyddau M&S.

Ymweliad Arlwyyo a Barics Maindy.

Mae grŵp o ddisgyblion Arlwyyo a Sgiliau Bwyd o Flwyddyn 10 wedi ymweld â cheginau y fyddin yn Barics Maindy, Caerdydd ar fore Dydd Gwener 7/7. Roedd yr ymweliad wedi cael ei drefnu gan Mrs Angela Parri o EBP ac roedd yn gyfle gwych i'r disgyblion weld pa mor lan mae'n rhaid cadw ceginau diwydiannol, a hefyd y math o fwyd mae'r fyddin yn darparu i'r milwyr. Mae'r disgyblion Arlwyyo wedyn yn mynd allan ar Brofiad Gwaith mewn cegin ddiwydiannol, sydd yn eu paratoi ar gyfer prosiect y byddant yn eu cwblhau yn mis Medi.

Starlight Express.

Mae'r ras ymlaen!

Fe aeth criw bach ohonom ni o Ysgol Gyfun Llanhari i weld y sioe ar bedair olwyn Starlight Express!

Fe ysgrifennodd Andrew Lloyd Webber Starlight Express yn 1975 ac mae yn dal i fynd heddiw. Roedd y gwisgoedd yn fantastic, y gerddoriaeth yn ardderchog a'r sioe yn rhyfeddol.

Mae'n sioe am fachgen bach yn breuddwydio am fod yn injan stem ond dim injan stem arferol, yr injan stem orau yn y byd. Ond roedd yna un broblem, roedd dau ddyn cryf yn sefyll yn eu ffordd cŵl a llawn cyhyrau Greaseball. A'r dyn slei dychrynlyd Electra! Yn y diwedd cafodd Rusty yr injan stem ei ddymuniad o fod yn bencampwr y byd.

Bethan Price Blwyddyn 7.

Byw ar y Lein

Ar ddydd Gwener y seithfed o Orffennaf daeth Bethan Gwanas, awdures Gymraeg enwog i'n dosbarth Cymraeg, i drafod ei gwaith fel awdures. Gofynnwn ni lawer o gwestiynau iddi hi am ei gwaith a dangosodd hi fideo Ar y Lein i ni sy'n sôn am Bethan a'i theithiau o amgylch y byd. Roeddem yn ddiolchgar iawn iddi am roi o'i hamser i ymweld â ni. Trefnwyd yr ymweliad yma gan Miss Llinor Roberts, un o'r Adran Gymraeg, sydd yn perthyn i Bethan Gwanas.

Gan Laura James, Becky Herbert, Gabrielle Rice a Brenig Emmanuel.

Coginio yn Barics Maindy

Sioned Elward Jones bl.7 yn modelu dillad Marks & Spencer fel rhan o'r arolwg.

Diwrnod ym Mhrifysgol Morgannwg

Ar ddydd Iau y 13eg o Orffennaf aeth rhai o ddisgyblion Ysgol Gyfun Llanhari i Brifysgol Morgannwg er mwyn mwynhau Gŵyl Dathlu Diwylliant. Ymgasglon ni ac ysgolion eraill yng ngampfa'r Brifysgol i wylie sioe ddrama am ferch o Batagonia. Hefyd roedd bachgen o'r Brifysgol yn rapio i ni a chawson ni'r siawns i greu ein rap ein hun. Roedd merch o'r Brifysgol yn darllen ei barddoniaeth i ni hefyd. Bachgen o Radio Cymru yn cyhoeddi'r Wyl. Yna cawson ni berfformiad gitar, barddoniaeth a stori gan Gwyneth Glyn sydd yn enwog dros Gymru. Cawson ni'r siawns i gyfansoddi cân am Gymru yn ei chwmi. Diolchwn yn fawr i'r holl bobl a gymerodd ran a helpu neu ofalu amdanon ni y diwrnod yma. Cawson ni amser arbennig.

Lynette Jamieson, Prynrwr o brif swyddfa Marks & Spencer yn edrych ar siaced gan y cwmi wedi ei fodeli gan Pheobe Alden bl.8 gyda Alice Morgan hefyd o fl.8 yn nillad Marks & Spencer yn y cefndir.

Bethan Jones, Technegydd Gwisgoedd (chwith) o brif swyddfa Marks & Spencer yn trafod cynlluniau gyda rhai o ferched blwyddyn 9.

Cyfrrol Catrin yn cynnig La Dolce Vita

"Felly beth yn union yw'r holl ffÿs 'na ynglŷn â dod i Gaerdydd ar ôl graddio? Gradd têt-awê Prifysgol Cymru cyn neidio ar y trên grefi i'r ddinas fawr? Y ddinas fawr, lle mae 'pawb' yn byw. Llund y lle o freuddwydion, a dim yn digwydd."

Fel y rhywv ohonom ar ryw adeg neu'i gilydd, mae Anest Gwyn wedi syrffedu ar ei bywyd. Mae hi wedi cael llond bol ar haf diflas Caerdydd ac yn ysu am gael cyfle i ddianc i rywle braf. Trwy ryfedd wyrth, daw'r cyfle i fynd ar wyliau i'r Eidal - a hynny am ddim. Pwy fyddai'n gwrthod?

Yng nghwmni Mrs Blanche, ei ffrind enigmatig o'r dosbarth peintio, caiff Anest brofiadau sy'n debygol o drawsnewid ei bywyd am byth. Yn ystod y daith, caiff gwrdd â chymeriadau lliwgar megis Mariella, Marco a gweddill trigolion y pentref bychan Toscaid sy'n gyrchfan i'w chydymaith oedranus a hithau.

Yn gomedi dywyll sy'n codi cwestiynau hwyliog a heriol am fywyd, mae'n gyfrrol fydd yn gwneud i chi chwethin a chrio, ac yn gyfrrol fydd yn eich galluogi i ymgolli ym mywyd 'La Dolce Vita' - boed chi wrth ddesg yn y swyddfa neu ynghanol bwrlwm a phrysurdeb bywyd teuluol!

Dyma nofel gyntaf Catrin Dafydd. Yn wreiddiol o Waelod y Garth rhwng Pontypridd a Chaerdydd, mae hi bellach yn byw yng Nghaerfyrddin. Daeth i'n sylw gyntaf wedi Eisteddfod yr Urdd Caerdydd y llynedd pan enillodd Y Fedal Lenyddiaeth, yn ogystal â dod yn gydradd-drydydd yng nghystadlaeth y Gadair ac yn ail a chydadd-drydydd yn Y Fedal Ddrama! Yn ystod y blynyddoedd diwethaf, mae hi wedi ennill ei phlwy fel bardd, perfformwraig, dramodydd - a bellach gall ychwanegu awdures at ei rhestr hirfaith o lwyddiannau.

O ddarllen y nofel, dyw e'n ddim syndod o glywed fod Catrin yn gyfarwydd â'r Eidal, y prif leoliad. Yn wir, bron nad yw'r wlad honno a'i diwylliant a'i chredoau, yn gymeriad ynddo'i hun. "O'n i 'di bod yn teithio yn Yr Eidal," eglura Catrin, "ac wedi dod i sylweddoli fod stori dda'n gweithio lle bynnag ydych chi'n ei lleoli hi.

Pili-pala. Catrin Dafydd. Gwasg Gomer, £7.99 www.gomer.co.uk

Nyddu'r Cynganeddion

gan Rhys Dafis

*Rhan o erthygl am feirdd lleol a
ymddangosodd yn
Barddas Gorffennaf 2006.*

Ymweliad â dosbarth
Cerdd Dafod Rhys Dafis
yng Ngwaelod y Garth.

**Mari George, Owain Rhys, Aneirin Karadog, Rhys Dafis, Llion Roberts
Ifan Roberts, Emyr Phillips (a fu farw'n ddiweddar), Ynyr Williams**

Ffurfiwyd y dosbarth dros bymtheng mlynedd yn ôl pan symudais i gyffiniau Caerdydd, a bu'n cyfarfod ar nosweithiau Mawrth yn Festri Bethlehem, Gwaelod y Garth, ers hynny. Ar ôl blwyddyn neu ddwy o gyfarfod anffurfiol, fe'i datblygwyd dan fantell adran addysg gydol oes Coleg Prifysgol Caerdydd, yn gwrsg gaeaf blynyddol o ddeunaw gwers dan yr enw 'Nyddu'r Cynganeddion'. Fe'i cynigiwyd ar ddwy lefel profiad, gyda chyfle i ennill credydau os dyna ddymuniad y 'myfyrwyr'. Yn fwy na dim, bu'n fodd i 40 a rhagor ohonom dros y blynyddoedd gynnal cymdeithas glôs i fwynhau a gwerthfawrogi barddoniaeth Gymraeg, ac ymhél â phen crefft unigryw ac ysbennnydd ein cenedl.

Fe ddaeth fy nghyfnod i yng ngofal y dosbarth i ben eleni, a hoffwn fynegi fy ngwerthfawrogiad mawr i bob un a ymunodd â'r gymdeithas fach, am eu cefnogaeth a'u cyfeillgarwch, heb sôn am eu hamynedd, wrth i'r athro lusgo eu brethyn cartref drwy'r fangl drafod wythnosol.

Trywyddau dysgu

Meistroli'r cynganeddion a'r mesurau caeth yn bennaf fu hanfod y cwrs, ond gyda phwyslais amlwg o'r cychwyn ar gyfansoddi. Mynd ati fel dysgu dreifio - dyna'r neges agoriadol i bawb. 'Tydi dysgu haiwe côd y canu caeth o glawr i glawr ddim yn golygu y medrir gyrru'r car. Rhaid mynd tu ôl i'r olwyn, tanio'r injan, a mentro i lawr y ffordd . . . a hynny o'r wers gyntaf! Wrth wneud, buom yn astudio gwaith beirdd cyfoes, gan ddadansoddi crefft a sylwedd y cerddi er mwyn cynefino â'r safon i anelu ato, ac wrth gwrsg yn gwneud ymarferion creu er mwyn gwireddu hyn i gyd! Y neges arall gyson ar hyd y daith fu'r anogaeth i geisio osgoi mynd i'r arfer o ddadansoddi a chreu ar bapur, ond yn hytrach ddefnyddio clust ac nid llygad y meddwl wrth ganfod y gynghanedd a'i swyn, achos yn y fan honno y mae allwedd y rheolau a'r cyfrinachau i'w cael.

10 Mae'r darnau yn disgyn i'w lle yn gynt

ac yn sicrach yn fy mhrofiad i, os gellir i ddechrau, afael yn nodweddion creiddiol, cyson pob cynghanedd, a fydd wastad yno ac yn angori'r deall, cyflwyno ffurfiau a defnydd 'rheolaidd' y cynganeddion yn unig, a chyflwyno'r gwahanol elfennau mewn trefn resymegol seml, sy'n adeiladu un haen ar y tro. Mae hyn yn golygu osgoi mynd ar ôl amrywiadau a man reolau ar y cynnig cyntaf, a gagio ambell ddisgybl mwy gwybodus a brwdfrydig sydd yn methu â pheidio codi sgwarnogod ar ymyl y gors!

Yn hyn o beth, mae sicrhau ar y dechrau bod y cerrig sylfaen yn eu lle, fel adnabod llafariad a deusain a chytsein, a chlywed sill ac acen ac odl, yn gwbl angenrheidiol yn fy marn i. Mae'n syndod gynifer y disgyblion sydd ddim yn hollol deall y pethau hyn, a hynny'n arwain at lithriadau a dryswch yn nes ymlaen. Yna, trown at gyfatebiaeth gytseinol a chyfatebiaeth lafarog, gyda chlust am aceniad ac odl, llafariad hir a byr, calediad a meddaliad sain, ceseiliad sain, ac yn y blaen.

Ffurfiâu rheolaidd y Groes a'r Draws a gyflwynwn yn gyntaf, gan eu dysgu gyda'i gilydd am eu bod mor debyg. Y nod yn hyn o beth oedd cael gafael sicr ar gyfatebiaeth sain ac aceniad, cyn troi at y cynganeddion eraill. At y Lusg y trown yn ail, gan dynnu sylw at ei thriciau a'r cyfyngiadau ar ei defnydd. Yn fy mhrofiad i, y Sain ydi'r un sy'n tueddu i fwrw pobol. Er gweld ar unwaith ei bod hi'n gyfuniad o gyfatebiaeth sain ac odli, mae'r ffaith ei bod yn cynnwys rhai o nodweddion y Groes a'r Draws, ond eto'n llacach, yn gallu peri dryswch i rai. Un ai bod y dysgwyr yn chwilio am gyfatebiad llawn bob tro rhwng canol a diwedd y Sain, neu yn fwyaf sydyn mynnant wneud llinell Groes neu Draws anghytwys acennog (esgynedig), er imi

esbonio a siarsio i'r gwrthwyneb!

O ran mesurau, cwpledi seithsill ac englynion milwr fu dechrau'r daith, yna toddaid byr gan esbonio rheolau'r cyrch a'r amrywiadau cynghanedd a ganiateir yno. Gellir wedyn wneud englyn unodl union ac englyn penfyr, ac englynion cildwrn a chrwca os dymunir. Fe drown yn fuan hefyd at linellau byrrach a hirach, rhag creu rhigol seithsill, ac er mwyn gweld bod y cynganeddion yn gyson yr un fath, waeth beth yw hyd y llinell. Deuai hyn â ni yn ein tro at ddrws mesurau eraill, fel hir-a-thoddaid a chyhydedd hir.

Yn yr ail gylch, 'roedd sesiynau penodol am reolau mwy dyrys a goddefiadau, ac am ffurfiau llai rheolaidd y cynganeddion. Erbyn hyn, mae'r hanfodion sylfaenol yn eu lle yn ddigon sicr gobeithio, fel nad yw cyflwyno amrywiadau yn peri dryswch. Dyna'r ddamcaniaeth beth bynnag! Yn amlwg, ai'r pwyslais yn gynyddol ar gyfansoddi, gan feithrin rhwyddineb a gloywi crefft. Cafwyd sesiynau creu yn rheolaidd, e.e. tasgau unigol, neu ymryson, neu gywydda cylch - pawb yn gwneud llinell a phasio'r gwaith i'r nesa, nes cwblhau cynifer o gerddi ag yr oedd o feirdd. Cafwyd sesiynau trafod difyr hefyd, a'r rheini yn gyfrwng cyd-ddysgu gwerth chweil. Dinoethwyd holl feirdd y genedl yn eu tro!

Bu rhaglen Talwrn y Beirdd yn hwb ychwanegol i nifer o aelodau'r dosbarth dros y blynyddoedd. Nid yn unig y mae'n gosod her a nod ysgrifennu ac yn hogi'r elfen gystadleuol mae hefyd yn rhoi llwyfan i feirdd 'newydd' gyflwyno eu gwaith a chael beirniadaeth gynnes gan un sy'n arwr iddyn nhw. Esgorodd hyn ar sawl tîm dros y blynyddoedd - Y Garth, Y Rhath, Yr Awyr Iach, Y Dwrllyn, ac Aberhafren - a rhaid diolch i Radio Cymru am barodwydd yn wastad i roi cyfle i dimau newydd ymuno.

Y beirdd a'u cynnyrch

Nid yw'r gofod sydd ar gael yn caniatáu lle i fwy na detholiad o'r gwaith. Er cynnwys cerddi gan yr aelodau presennol a mwyaf diweddar, eto i gyd rhaid neilltuo lle i ambell gyn-ddisgybl a'i hanfarwolodd ei hun! Ni lwyddodd pawb i'r un graddau wrth reswm, ac fe roddodd rhai'r gorau iddi yn llawer rhy gynnar. Tristwch mawr oedd colli'r hoffus ddireidus Emyr Phillips yn ddiweddar; cawn flasu peth o'i waith yn y rhifyn nesaf o Barddas.

Rhaid cychwyn gyda cherdd gan yr unig aelod sydd wedi bod yn mynychu'r dosbarth o'r dechrau un (er nad yw ei gofrestr presenoldeb yn haeddu seren!) sef y cyn-feddyg seiciatryddol a'r ffarmwr gwynt, Dr Dafydd Huws.

Dymuniad (yn hydref bywyd)

Na fydd fy ngeaf yn faith,
Na dim i mi'n gydymaith
Drwy wae olaf fy ngeaf,
Ond atgofion hinon haf;
Na phroffaf fraw'i eirlaw oer
Na'i ysol rewynt iasoer
Nag ofnau niwl gaeafnos:
Ond y caf pan af i'm nos
Fod yng ngwen heulwen o hyd
Yn heulwen fy anwylyd,
Mai angau haf Mihangel
A ddaw; yn ddifraw pan ddêl.

Dafydd Huws

Siom

'Wele!' medd Nudd mewn gorfoledd, -
`Lluniais

Un llinell o'r diwedd!
Ebe Rhys, yn bur ei wedd:
'Yn hon, ble mae'r gynghanedd?'

Nudd Lewis

Y Drws Clo

Disgwyl am yr annwyl Rhys -
yr oedd wyth

O feirdd oer, pryderus
Mewn gêl; profiad anfelys:
Ai ffêr iddo hawlio'i ffis?

Ifan Roberts

Plant drwg

(yn sibrwd yn y dosbarth,
a chefn yr athro tuag atynt)

Hei, Brei, gin i Nymbar êts - a leitar,
Gin i lot, a Clorets!
Tu ôl i wal y toilets,
Ti a fi. Iawn? Dim dy fêts.

Wynford Ellis Owen

Colled

Er llenwi llyfr a'i lluniau, wyn y cof
mwg hud ei haroglau
ddaw yn ôl â chyfrolau
chwalu'r hedd, a diwedd dau.

Owain Rhys

Ein Tywysoges Goll

I mi y mae Gwenllian yn haeddu
O'n heddiw ei chyfran
Diangof o'n cof a'n cân
A'n hanes ni a'n hanian.

Mallt Anderson

Gadael Coleg

Ar y ddôl ar ddechrau'r daith,
yn llawn dysg,

Yn llawn dig anobaith;
O ddarfod cwrw gradd hirfaith,
M.A. a'i gamp, 'does dim gwaith.

Dylan Morris
(`Dyl Mo') gyt

Gwahanu

Ffarwelio hir tir neb yr wynebaw
â'u gafael oediog a'u mud gofleidiau,
a'th ollwng i nen siomiant sialensau,
ond o deithio, yn ôl y doi dithau
yn ddianaf dy hafau, yn llawen:
Hed â d'awen yn rhydd drwy'r adwyau.

Glenys Roberts

Yr Asyn

I minnau fe roed munud, y gwirion,
I'w gario i'w benyd;
'Rwy'n hawlio yr Anwylyd
Garia'r baich o garu'r byd.

Havard Gregory

Llythyr

Rhyw amlen felen a fu
Mewn llwch hyd yma'n llechu
Yn y gist ers tro yn gudd,
O'i doddi ryw bnawn dedwydd
Fan hyn, lle trefnai fy Nain,
Yn ei hawydd i gywain
Oriol o fân drysorau
Yn fro hud mewn einioes frau;
Amlen a fu'n wen unwaith
Yn ei dydd ar ddechrau'r daith,
Amlen ac ynddi enaid
A llw taer sydd yn llaw Taid.

Emlyn Davies

Yr Hanner Llydawr

Mae hiraeth am draeth y tu draw
- yn hon,

Mae olion yr alaw,
Yn astud ac yn ddistaw
Mae'r gwir yn glir yn ei glaw.

Cri'r eigion uwchben y creigiau,
- Llydaw

Fach â'i llydan gaeau
Daw fy llinach o'i hachau,
Yn y pridd y mae'n parhau.

Fe af bob haf i fwynhau,
Â'r ias yn iaith yr oesau
Yn meddu ar fy meddwl
Fel anffawd ar ffawd rhyw ffwl.

Mae mwy na swyn yn ei sêr; - eu golau
A'm geilw o bellter;
Fy hafan o ysblander,
Cudd drysorau parthau pêr.

Fy nghartref, fy nghynefin - yw tiroedd
Tirion ei gorllewin,
F'annwyl dir sy'n hir ei heddi;
Hen erwau o gyfaredd.
Aneirin Karadog

Y Dosbarth Cerdd Dafod

Her yw bod yn athro beirdd
I gonfoi o eginfeirdd!
Adicts; pob un yn credu
Y daw y Gadair i'w dŷ,
Yn sgolar dasgaholic,
Pob cyw bardd yn ddarpar Ddic,
Yn feistr pob Gerallt a fu,
Pob un yn Feuryn, 'FORY!'

Ac yn glaf gan hen glefyd
Dônt yn ôl, yn ôl o hyd
Am ffics barddas; ysfâ sydd
Am bot awen 'mhob tywydd!
Bob enaid â i ddibyniaeth,
I swyn rhithmau geiria'u gaeth
A'i bwl edrychiad, a'i ben
Yn troi gan *joint* yr awen.

Y rhai aplaf a'r hôples . . .
Rhai yn wych a rhai fawr nes!
Rhai'n rhwydd, rhai'n or-awyddus
I roi eu perlau i Rhys!
Eraill yn pell fyfyrion
Sobor o hir, drwy'r wers bron;
Pob un â gwefr yn peffrio
Yn llygaid ei enaid o.

Her yw bod yn athro beirdd,
Darganfod yr eginfeirdd;
'Na braf pan ddônt yn brifeirdd!
Rhys Dafis

MENTER IAITH

ar waith yn
Rhondda
Cynon Taf

01443 226386

www.menteriaith.org

TYMOR NEWYDD – DECHRAU NEWYDD

Mae dechrau tymor newydd bob tro yn gyffrous iawn ac er nad yw'r Fenter yn ysgol y mae llawer o'n gwasanaethau megis clybiau Haf, clybiau ar ôl ysgol, gweithgareddau ieuenticid ac ati yn dilyn tymhorau addysg yr ysgolion a'r colegau yn weddol naturiol. Yn yr un modd y mae blwyddyn pwyllgor y Fenter yn ddigon agos at yr un flwyddyn academaidd hefyd. Etholir pwyllgor newydd yn:-

Cyfarfod Blynyddol Menter Iaith

7pm -9pm nos Iau 19eg Hydref 2006,
Canolfan Dysgu Gydol Oes,
Campws Gartholwg,

Bydd Peter Griffiths, Prifathro Rhydfelen a Wendy Edwards Pennaeth y Ganolfan Dysgu Gydol Oes yn ein hannerch ar y datblygiadau newydd.

CROESO ARBENNIG I DDISGYBLION A CHYN- DDISGYBLION RHYDFELEN

Wrth ystyried yr ymdrechion lew i gadw'r enw Rhydfelen y mae'n arbennig o addas bod Pwyllgor y Fenter yn gwrando ar brifathro'r ysgol honno a rhoi gwahoddiad arbennig i ddisgyblion a chyn-ddisgyblion yr ysgol. Er y bydd y disgyblion presennol wedi setlo i mewn i'r adeilad y mae'n bosib y bydd llawer o gyn-ddisgyblion yn falch o'r cyfle i weld yr adeiladau newydd a chlywed am y datblygiadau gan y rhai sydd â chyfrifoldeb am wthio'r prosiect ymlaen.

ADLONIAN I ORFFEN Y NOSON

Rydym yn ceisio gwneud ein cyfarfodydd mor ddeniadol ag y bo modd. Yn dilyn y sgwrsio bydd taith o gwmpas yr adeiladau newydd tra bod diddanwyr y noson yn gosod lan yn barod i'n diddanu ar ddiwedd y noson. Gwahoddwyd Côr y Bont, sy'n cynnwys sawl cyn-aelod o ysgol Rhydfelen, i berfformio i ni unwaith eto yn dilyn eu llwyddiant ysgubol wrth ddarparu noson Clwb y Bont ym Mharti Ponty eleni.

Cynllun Chwarae Haf Llanhari

SWYDDOGION NEWYDD A PHWYLLGORWYR NEWYDD

Bydd Eric Jones yn sefyll i lawr fel Cadeirydd eleni yn dilyn tair blynedd lwyddiannus iawn er gwahanol amodau anodd gan gynnwys diffygion ariannol difrifol. Roedd wedi darparu sicrwydd a chadernid i'n gwaith dros y cyfnod yma a llywio llwybr synhwyrol er lles pobl Rhondda Cynon Taf ac yn haeddu ein diolch am hynny. Mae hyn yn golygu od cyfle i rywun newydd ddod ymlaen â'n harwain yn ystod y blynyddoedd nesaf. Mae cyfle i sawl un ymuno a'n pwyllgor gwaith sy'n cyfarfod tua 8/9 gwaith y flwyddyn er mwyn fy nghwestiynu i ar y gwaith a rhoi cyfeiriad i waith holl staff y Fenter.

SESIYNAU AGORED I GROESAWU AELODAU PWYLLGOR A CHEFNOGWYR NEWYDD

Mae sawl sesiwn wedi'i drefnu i bobl gael dysgu mwy am waith y Fenter wrth gwrdd ag aelodau presennol y pwyllgor a'r staff i gyd mewn nifer o ddigwyddiadau agored, dewch i'n gweld yn :-

NOSON CWLWM BUSNES 6pm –
8pm 26/09/06 NEU 03/10/06

Tŷ Menter, Venture Wales, Abercynon,
Cwm Cynon

**B W F F E A M S E R C I N I O
LLANTRISANT** 11.30am – 1.30pm
29/09/06 yn Tŷ Model, Llantrisant, Taf-
Elai

SADWRN SIARAD GLYN CORNEL
11am - 1.30pm 07/10/06

Canolfan Glyn Cornel, Llwynypia,
Rhondda

Mae digwyddiadau fel hyn wedi mynd yn rhan o amserlen arferol, tymhorol y Fenter, ac yn ymdrech i agor y drws i bobl newydd gael blas ar waith y Fenter,

dysgu am ein hymdrechion a gweld modd o ymuno a chreu menter newydd yn unol â dymuniadau pobl y sir. Rydym wedi croesawu Owen John Thomas AC, Dr Kim Howells AS, Ann Clwyd AS a Jane Davidson Gweinidog Addysg Llywodraeth y Cynulliad ac eraill i'n hannerch a gweld arddangosfeydd o'n gwaith. Mae eu cefnogaeth nhw yn bwysig iawn i ni ond rydym hefyd yn dibynnu ar gefnogaeth pobl Rhondda Cynon Taf

ADRODDIAD BLYNYDDOL 2005 – 2006 AR GAEL NAWR

Pe baech chi am ddysgu am ein gwaith ond yn methu dod i un o'r digwyddiadau y mae croeso i chi ffonio 01443 226386 am gopi o'n hadroddiad blynyddol fydd yn weddol ddarllenadwy - onest - gyda rhyw 500 o eiriau ar bob agwedd o'n gwaith a chrynodeb o'n sefyllfa ariannol. Bydd lluniau hefyd!

GWEFAN GWYCH A NODIADAU E-BOST YN SYTH AT EICH CYFRIFIADUR

Mae llawer o luniau a gwybodaeth ar gael ar ein gwefan gwych www.menteriaith.org. Mae cyfle yn y fan honno hefyd i gofrestru er mwyn derbyn nodiadau e-bost e-chlysur Rhondda Cynon Taf, sydd yn wahanol i e-chlysur Menter Iaith Caerdydd, ac yn cynnig cyfle gwych i ymuno mewn neu hysbysebu holl weithgaredd Cymraeg Rhondda Cynon Taf. Mae'n gyfle i chi hysbysebu eich digwyddiadau chi! Cewch fwy o fanylion trwy anfon e-bost at leahcoles@menteriaith.org neu ffonio 01685 877183

BYWYD PRYSUR A BWYDYDD IACH O FEWN Y CLYBIAU CARCO

Rydym yn ceisio ymateb i Her Iechyd Cymru trwy ddatblygu gweithgareddau egniol a bwyta'n iach gyda Ffrwythau Ffres, gweithgareddau iach, smwddis a

PENTYRCH

Gohebydd Lleol: Marian Wynne

LLONGYFARCHIADAU

Llongyfarchiadau gwresog i holl blant y pentref a raddiodd yr haf yma :

Ioan Davies – gradd mewn Hanes, Prifysgol Aberystwyth

Cerian Hughes – gradd mewn Troseddeg, Prifysgol Abertawe

Sara Lewis – gradd mewn Cymraeg ac Astudiaethau Ffilm a Theledu, Prifysgol Aberystwyth

Lowri Morris - gradd mewn Addysg Grefyddol, Coleg y Drindod

Rachel Perriman – gradd mewn Hanes, Prifysgol Manceinion

Tom Taylor – gradd mewn Gwleidyddiaeth, Prifysgol Bryste.

Dymunwn yn dda i bob un ohonynt yn y dyfodol yn eu gwahanol alwedigaethau.

CYFNOD YN SBAEN

Bydd Medi Warburton yn dychwelyd o ardal Andalusia, Sbaen yn fuan, ar ôl treulio cyfnod o dri mis yno ar Raglen Leonardo Da Vinci. Roedd hwn yn cynnwys mis o ddysgu Sbaeneg a dau fis o brofiad gwaith. Yn achos Medi bu'n gweithio mewn Canolfan Farchogaeth ar ymyl y Parc Cenedlaethol, rhyw hanner awr o ddinas

llai o ddiodydd ffisi gyda phartion McDonalds er bod poblogrwydd y nosweithiau hynny wrth wraidd llwyddiant ambell i glwb. Manylion gweithgareddau ac oriau agor gan Helen Davies ar 01443 226386

YSTOD ANFERTHOL O WAITH DATBLYGU DEFNYDD O'R GYMRAEG

Mae gennym wasanaethau cyfieithu, datblygu cymunedol cymunedau yn gyntaf, gweithgor technoleg gwybodaeth, opera sebon newydd i GTFM, dathlu'r Anthem Genedlaethol a Phont Pontypridd trwy weithgaredd a dvd/cd, Carnifal Aberdâr a phartneriaethau newydd, boreau coffi a Sadyrnau siarad y dysgwyr, cerddoriaeth Cymraeg a llawer iawn gormod o weithgareddau i'w trafod mewn un erthygl. Dewch i ymuno â ni yn y sesiynau agored!

STEFFAN WEBB.
PRIF WEITHREDWR
MENTER IAITH

Seville.

Yn yr Hydref bydd Medi yn cychwyn ar gwrs gradd BSc mewn Cadwraeth Bywyd Gwyllt ym Mhrifysgol Lerpwl. Croeso nôl a phob lwc yn Lerpwl.

BYD Y GYFRAITH

Llongyfarchiadau i Deri Hughes ar ei alw i'r bar yn Gray's Inn, Llundain yn dilyn ei lwyddiant ar ddiwedd ei gwrs BVC yn Ysgol y Gyfraith, Prifysgol Nottingham.

Llongyfarchiadau hefyd i Helen Wynne Ashmore ar ei llwyddiant arbennig ar ddiwedd ei chwrs LPC hithau. Mae Helen yn mwynhau teithio'r byd ar hyn o bryd cyn cychwyn ar ei gyrfa gyda chwmmi Norton Rose yn Llundain ar ddechrau 2007.

SYMUD I'R YSGOL UWCHRADD

Bydd Joel Dyer, Siriol a Guto Griffith, Owen Morgan, Huw Rees, a Garmon Roberts yn symud o Ysgol Gynradd y Creigiau ac yn mynd i Ysgol Plasmawr ym mis Medi. Mae hon yn garreg filltir bwysig a dymunwn yn dda iddynt ar ddechrau cyfnod newydd a chyffrous. Pob lwc i chi gyd.

CLWB Y DWRLYN

Cafodd criw cerddwyr Clwb y Dwrl yn aeth i aros yn y Cliff yn Gwbert ar ddechrau mis Gorffennaf benwythnos hyfryd unwaith eto. Mewn haul braf cerddwyd o'r Cei Newydd i Gwm Tydi

ar y Sadwrn a gwnaeth y siop fach yng Nghwm Tydi dipyn o elw wrth i bawb fwynhau hufen iâ neu lolipop fel gwobr ar ddiwedd y daith!

Taith fyrrach a drefnwyd ar gyfer bore Sul gan adael y ceir yn Aberporth a cherdded i Dresaith ar gyfer cinio ganol dydd, cyn troi nôl ar y llwybr am Aberporth yn griw bodlon a hapus. Diolch i Judith a'r pwyllgor am drefnu ac am eu holl waith yn ystod y flwyddyn.

Edrychwn ymlaen at flwyddyn lewyrchus arall o dan gadeiryddiaeth Gwenfil Thomas. Pob hwyl iddi hi a'r pwyllgor newydd.

NEGES AMSEROL

Yn ei haraith yng nghapel y Tabernacl, Efail Isaf yn ddiweddar, tynnodd Elenid Jones ein sylw at rai o'r camau y gallem ni i gyd eu cymeryd er mwyn diogelu'r amgylchfyd ar gyfer y dyfodol:

* mynd â'n bag neu faseded ein hunan i'r siop yn hytrach na defnyddio'r holl fagiâu plastig. Mae gwledydd fel yr Iwerddon a Ffrainc wedi gwahardd yr archfarchnadoedd rhag cynnig bagiau plastig i'w cwsmeriaid. Yn anffodus nid yw Caerdydd yn eu derbyn i'w hail gylchu mwych.

* diffodd y teledu neu'r cyfrifiadur yn hytrach na'u gadael ar "stand-by".

* diffodd y golau wrth adael ystafell.

Dyna dri pheth hawdd i ddechrau!

Gwasanaethau Cyfieithu
Morgannwg Gwent

GWASANAETH CYFIEITHU AR BAPUR
(SAESNEG – CYMRAEG / CYMRAEG - SAESNEG)

GWASANAETH CYFIEITHU AR Y PRYD
(CYMRAEG – SAESNEG)

GWASANAETH LLOGI OFFER CYFIEITHU

GWASANAETH O SAFON AM BRIS RHESYMBOL

**RHIAN POWELL, CYFIEITHYDD CYMUNEDOL
MENTRAU MORGANNWG GWENT**

01685 877183

rhianpowell@menteriaith.org

EFAIL ISAF

Gohebydd Lleol:
Loreen Williams

Ffair y pentref

Cynhaliwyd y ffair flynyddol yn Neuadd y Pentref brynhawn Sadwrn, Gorffennaf 15fed. Roedd y tywydd yn fendigedig o braf a daeth tyrfa fawr ynghyd i gefnogi aelodau'r pwyllgor yn eu menter i godi arian i greu gwell cyfleusterau yn y pentref. Un o'r prosiectau yn yr arfaeth yw creu maes parcio teilwng ar gyfer y Neuadd.

Ffarwelio

Daeth yn amser ffarwelio â John Hardy sydd yn gadael y pentref gan symud i Gaerdydd i fyw. Daeth John a'r teulu i fyw i Nantfelin tua chanol yr wythdegau. Ar hyn o bryd mae John yn gweithio gyda Chwmni Tinopolis yn Llanelli yn cyflwyno'r rhaglen "Wedi Tri". Mae John hefyd yn cyflwyno'r rhaglen "Cofio" bob bore Sadwrn ar y radio.

Croesawu

Wrth ffarwelio â John, mae'n bleser cael croesawu Gwilym a Beti Treharne atom i'r pentref o Lantrisant. Gwilym a Beti sydd wedi prynu tŷ John yn Nantfelin. Mae'n braf gweld Gwilym wedi gwella'n llwyr ar ôl cael triniaeth yn yr ysbyty'n ddiweddar. Croeso cynnes i chi eich dau i'r pentref.

Swydd Newydd

Llongyfarchiadau i Heulyn Rees, mab Eirian ac Ann Rees, Penywaun, sydd wedi ei benodi'n Ddirprwy Gyfarwyddwr yn y Ganolfan Addysg Gydol Oes ar gampws newydd Garth Olwg. Tan ddiwedd tymor yr haf roedd Heulyn yn athro Cymraeg yn Ysgol Gyfun Gymraeg Rhydywaun yn Aberdâr. Dymuniadau gorau iti yn dy swydd newydd.

Graddio

Llongyfarchiadau cynnes i Geraint Hardy, Nantfelin ar ennill gradd o Goleg Perfformio Paul McCartney yn Lerpwl. Bydd Geraint i'w weld yn actio gyda Chwmni Sgript Cymru yng Nghanolfan Chapter yn ystod mis Medi. Mae Geraint wedi ymgartrefu yng Nghaerdydd erbyn hyn a dymunwn yn dda iddo wrth gychwyn ar ei yrfa ym myd actio.

Cydymdeimlad

Ar yr ail ar bymtheg o Orffennaf bu farw un o gymeriadau'r pentref. Brodor o Wlad Pwyl oedd Mario Uhl, Heol y ffynnon. Ymgartrefodd ym mhentref Efail Isaf rhyw drigain mlynedd yn ôl. Bu'n löwr ym Mhwl Glo Y Cwm, yn Y Beddau ac roedd yn weithiwr egniol ac yn barod iawn ei gymwynas. Roedd yn byw gerllaw y diweddar Margaret Rosser, sylfaenydd addysg Gymraeg yng Ngarth Olwg ac mi ddylanwadodd hithau ar Mario i roi addysg Gymraeg i Vanda, ei ferch ac i'w wyres, Nicola yn ddiweddarach. Estynnwn ein cydymdeimlad llwyraf i'w weddw Pam ac i Raymond ei fab, a Vanda ei ferch a'u teuluoedd.

Cydymdeimlad

Estynnwn ein cydymdeimlad didwyll i Menna Thomas, Waun Hir, ar gollu ei thad yn ddiweddar. Bregus fu iechyd Mr Emlyn Thomas, Penybont ar Ogwr, ers amser bellach ond fu ei farw disymwth ar Awst 5ed yn sioc fawr i'r teulu. Estynnwn ein cydymdeimlad hefyd i Gwerfyl, ei weddw, a'r teulu i gyd.

Canlyniadau TGAU a Lefel A

Llongyfarchiadau i'r disgyblion o'r pentref ar eu llwyddiant yn yr arholiadau. Bydd cyfle i fanlyu yn y rhifyn nesaf ac i ddyuno'n dda iddynt yn eu dewis feysydd yn y Coleg.

Y TABERNAACL

Croesawu Aelodau Newydd

Roedd yn braf cael croesawu dau aelod newydd yn y Gwasanaeth Cymun ar ddechrau mis Gorffennaf. Mae Glyn a Teleri Jones o'r Creigiau a'r ddau fab, Daniel ac Iestyn wedi bod yn dod i'r oedfaon yn ffyddlon ers dechre'r flwyddyn.

Trip yr Ysgol Sul

Bydd gwibdaith yr Ysgol Sul yn teithio i Sir Benfro i Folly Farm ar ddydd Sadwrn, Medi 16. Am fanylion pellach cysylltwch â Lyn West 01443 206833, Suzanne Rees 029 20890721 neu Sara Thomas 01443 202136

Trefn yr Oedfaon ar gyfer Mis Medi.

Medi 3 Gwasanaeth Cymun o dan arweiniad Y Gweinidog
Medi 10 Y Parchedig Aled Edwards, Cilfynydd
Medi 17 Oedfa i'r Teulu
Medi 24 Y Parchedig Dafydd H. Owen, Caerdydd.

Y Gymraeg yn y Cyngor

Mae materion y Gymraeg yn rhan annatod o raglen waith Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf.

Mae Cynllun Iaith y Cyngor sydd wedi'i ddiwygio'n ddiweddar yn pwysleisio'r pwysigrwydd bod aelodau o'r cyhoedd yn derbyn gwasanaeth yn unol â'u dewis iaith o gofio fod dewis iaith yn egwyddor craidd o'r rhaglenni cyfleoedd teg a gofal i gwsmeriaid.

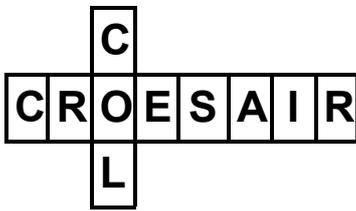
Mae Tasglu Iaith y cyngor yn cadw llygad ar wasanaethau'r Cyngor parthed bodloni gofynion y Cynllun. Yn ogystal â hynny, mae gweithgor newydd yn cwrdd i weithio ar lefel gweithredol i hybu dwyieithrwydd ymhlith eu gwasanaethau yn unol â chanllawiau'r Cynllun diwygiedig.

"Mae'r Gymraeg yn rhan o'n hunaniaeth a'n diwylliant ac fe ddylen ni barchu ein traddodiadau yn y ddwy iaith," meddai'r Cynghorydd Graham Thomas, Blaen Aelod o Gabinet Cyngor Rhondda Cynon Taf ar Faterion Diwylliant, Hamdden a'r Diwydiant Ymwelwyr. "Rydyn ni'n awyddus i sicrhau bod cymorth i'n bobl leol yn eu dewis iaith."

Mae ein polisi ar ei newydd wedd yn rhoi pwyslais ar warchod a hyrwyddo'r Gymraeg – ac mae hynny'n bwysig o safbwynt Rhondda Cynon Taf yn wyneb y ffaith fod nifer y bobl ifainc yn ein plith sy'n cael eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg ar gynnydd.

"Bwriadwn gydweithio â Bwrdd yr Iaith i wireddu ein hymroddiad i gynllun dwyieithrwydd newydd y cyngor sy'n ateb gofynion Deddf Yr Iaith Gymraeg 1993."

I gael manylion ychwanegol am Gynllun y Gymraeg Rhondda Cynon Taf, cysylltwch â: Caroline Mortimer, Swyddog y Gymraeg – Materion Hyfforddi a Hyrwyddo, Tŷ Trevithick, Abercynon, Aberpennar – Ffôn ei swyddfa: 01443 744069. Bydd y Cynllun ar gael i'w godi oddi ar wefan y cyngor www.Rhondda-cynon-taf.gov.uk a chopïau ar gael o lyfrgelloedd cyhoeddus.

Dyma gyfle arall i chi ennill Tocyn Llyfrau.

Enillydd mis Gorffennaf -
Siân Webb
Llwynfen,
Pontyclun

Atebion i: Croesair Col
34, Pen Bryn Hendy, Yr Encil, Meisgyn, Pontyclun. CF72 8QX
erbyn 20 Medi 2006

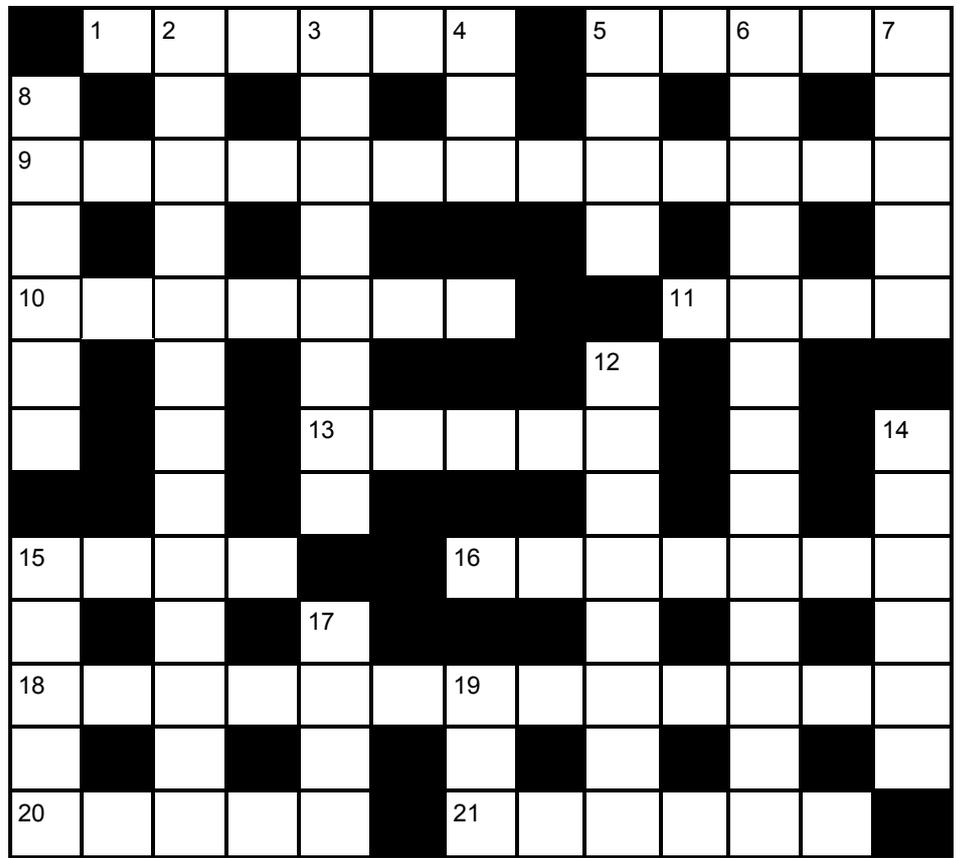
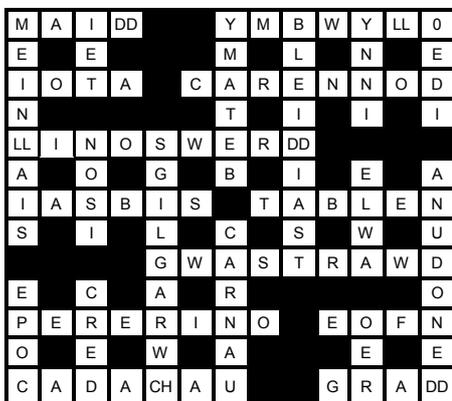
Ar Draws

1. Pren trwchus, ffon (6)
5. Bag bach wedi ei wau wrth ddillad (5)
9. Un sy'n gwneud drygioni (13)
10. Llunio'n gatrodau (6)
11. Mefus (4)
13. Peri (5)
15. Porfa defaid (4)
16. Cyffes ffydd (7)
18. Dosraniadau, dosbarthau (13)
20. Porthiant (5)
21. Planed, diwrnod (6)

I Lawr

2. Heb ei wrteithio neu ei drin (13)
3. Maen nhw dynodi bwch yn y canu (8)
4. Mab i frawd neu chwaer (3)
5. Gem gwyn (4)
6. Ymwybyddiaeth (13)
7. Anifail y dŵr sy'n hoff o bysgod (5)
8. Acen eilradd (6)
12. Diwedd, terfyn (8)
14. Y bochau (6)
15. Barclod, brat (5)
17. Meudwy (4)
19. Gwahaniaeth (3)

Atebion Gorffennaf

Anmwylydolygydd,

Fel cyn-ddisgybl a rhiant i un o ddisgyblion presennol Ysgol Gyfun Rhydfelen, roeddwn yn falch o dderbyn gwahoddiad i noson ffarwelio â hen adeilad yr ysgol nos Wener, 30ain Mehefin. Yr artistiaid gwadd oedd Caryl a'r Band, dewis addas o un a fu'n hybu canu pop Cymraeg ar hyd y cyfan bron o hanes yr ysgol.

Ond siom oedd yn faros. Ni chanodd Caryl yr un gân Gymraeg. Yn hytrach caneuon Saesneg o'r '60au oedd y cyfan. Fe ddanfônwyd sawl nodyn ati ar y llwyfan yn gofyn iddi ganu yn Gymraeg, ond fe wrthododd - ac mewn modd digon swta, hefyd.

Mae Rhydfelen a'r ysgolion Cymraeg eraill yn cael dylanwad cadarnhaol ar agweddau'r gymdeithas leol tuag at y Gymraeg. Ond mae'n dalcen caled o hyd - nid oes gan y rhan fwyaf ohonom y dewis sydd gan Caryl o weithio trwy gyfrwng y Gymraeg drwy'r amser. Anodd hefyd perswadio disgyblion a rhieni bod y fath beth â diwylliant poblogaidd Cymraeg ar gael. Mae'r ysgol yn gwneud ei gorau trwy drefnu ymweld â gweithgareddau Cymraeg y Ffatri Bop ac ati. A

thrw y drefnu cyngherddau megis hon gan Caryl a'r Band.

Nid wyf yn ddigon cul i feddwl na ddylai Caryl byth ganu yn Saesneg, os mai dyna'i dymuniad. Ond mae gan Bontypridd a'r Rhondda ddwsin a mwy o "'60s tribute bands" Saesneg, rhai ohonynt yn gwneud gwell job o'r peth na Caryl a'r Band. Beth ddaeth dros ben Caryl i gyflwyno cyngerdd Eingl-Americanaidd eilradd ar achlysur dathlu ysgol uwchradd Gymraeg gyntaf y De? A pha hawl sydd ganddi i wrthod canu Cymraeg pan ofynnwyd iddi? Teimlwn fod holl waith yr ysgol, yn hytrach na chael ei dathlu, wedi'i daflu nôl i'n hwynebau.

Gobeithio y bydd Caryl a'r Band yn gweld yn dda i ymddiheuro.

Yn gywir
Gethin Rhys
Rhydyfelin, Pontypridd .

CYDNABYDDIR CEFNOGAETH

BWRDD YR IAITH GYMRAEG • WELSH LANGUAGE BOARD

Noddir gan Lywodraeth Cynulliad Cymru

I'R CYHOEDDIAD HWN
www.bwrdd-yr-iaith.org

